

Szeressük Budapestet, az országért!

Részletek Kádár elvtársnak a Budapest című folyóiratnak adott nyilatkozatából

A Budapest című folyóirat most megjelent, márciusi száma Kádár János elvtársától közöl nyilatkozatot. Mesterházi Lajos, a lap szerkesztője, Budapesttel kapcsolatos személyes emlékeire tett fel kérdéseket Kádár elvtársnak, majd a főváros fejlődésére és politikai szerepére vonatkozóan. Alább néhány részletet közlünk a válaszokból.

— Hatéves koromig egy kis Somogy megyei faluban nevelkedtem — kezdte Kádár elvtárs a személyes visszaemlékezést —, amely petróleumlámpával világított, szalmatető, zsúpfedeles házakból állott... ott minden teremtetett lelket, minden fát, bokrot, dombot és patakot ismertem. Onnan kerültem 1918 őszén egyenest a fővárosba, anyám akaratából, aki azt kívánta, hogy itt járjak iskolába és városi ember legyen belőlem.

Amikor a Déli pályaudvarról kilépve, megláttam, majd megismerem Budapestet, el nem mondható hatást tett rám, ez azonban érthető. Itt láttam először aszfaltot, kövezett utat, villanylámpát, emeletes házat, villamost, földalattit, gépkocsit, repülőgépet, mozit és más, addig ismeretlen csodát. És itt láttam először tengernyi ismeretlen embert. Mindez egyszerre volt csodálatos, idegen és félelmetes is számomra; bevallo, jó pár évig idegen maradt és nem nagyon tetstett nekem Budapest.

A húszas évek végétől, tizenhat éves koromtól számítom magam budapestinek. Hálás vagyok a sorsnak azért is, hogy korai gyermekkoromban a természetet, a falut, a falusi embert ismertem meg, s azért is, hogy végül is városi, munkásember, és éppen budapesti lettem. A kezdeti alapokon kívül mindent, amit életemben értékesnek tartok, munkás és budapesti műveltségnek, itteni életemnek köszönhetek.

Budapest 50 éve

Visszapillantva arra a majd fél évszázadra, amelyet Budapesten élt, és amely alatt a főváros hatalmasat fejlődött, világvárossá lett, a többi között a következőket mondotta:

— Magam is, mint egész nemzedékem, e fél évszázad alatt saját szemével látta, s később cselekvő részesevé lett Budapesten a történelmi eseményeknek. A hosszú harc során megértük ez alatt az idő alatt az őszirózsás forradalmat, a Tanácsköztársaságot, az 1919 őszi ellenforradalmat, a hitlerista megszállást, a nyilas rémuralmat, a szabadság felkelő napját, láttuk a régen várt felszabadítókat. A felszabadulás után a nép új honalapítása már mindnyájunk közös élménye.

Összefortrtunk a várossal, és sorsunk úgy alakult, ahogy mi, budapestiek is formáltuk a várost, s Budapest is formált bennünket. Valamikor idegenként jöttem s számomra is idegen volt Budapest. Ma ismerem itt az embereket is, a követek is, a bennünket körülvevő szép természet is. Szemléletem, érzésem ma olyan, hogy a név szerint ismeretlen ember sem idegen itt számomra, valahogy mindenki földi és ismerős, mert mindnyájunkat összekötő városunk, Budapest közös múltja, jelene és jövője.

Kádár János ezután elmondta: elégedett a városkép alakulásával, az építészeti és a városrendezési munkájával. Az Erzsébet-híd és több más épület, s mindenekelőtt a lakótelepek egykor olyan műemlékek lesznek, amelyek majd az utókorak vallanak a mai ember életéről, érzésvilágáról. Majd így folytatta:

— Mozgalmi, társadalmi munkát a felszabadulás előtt is Budapesten végeztem. De akkor mi, kommunisták, illegálisban harcolva, várospolitikával csak igen kis mértékben tudtunk foglalkozni. Közvetlenül és hatékonyabb módon a felszabadulás után dolgoztam budapesti munkán. Első megbízatásom szerint, mint a bu-

dapesti rendőrfőkapitánynak, Solyom László elvtársnak a helyettese, a közrend helyreállításán, a dolgozó nép hatalmának, államának és rendjének megteremtésén dolgoztam. Következő megbízatásom szerint mint a Magyar Kommunista Párt budapesti titkára dolgoztam három éven át, s így részt vettem abban a munkában és harcban, ami a munkáshatalom kivívásáért, a főváros helyreállításáért, a főváros lakosságának ellátásáért folyt. Az inflációtól gyötört munkásság példamutató áldozatkészségével, munkájával, harccal, Budapest minden becsületes dolgozójának összefogásával, mint ismeretes, az alapvető feladatokat sikerrel megoldottuk.

Azt hiszem, aki jelen volt, mindig emlékezni fog az 1957. május 1-i nagyszzerű tömeggyűlésre, annak valóban lelkes hangulatára. Valahogy azt gondolom, ott az a félmillió budapesti találkoztól ismét, akik 1945 elején elhatározták, hogy Budapestet felépítik, hogy a dolgozó népek építik fel, és 1956 tragikus őszén azt is elhatározták, hogy nem engedik elpusztítani mindazt, amit a dolgozó nép saját vérével, verejtékes munkájával teremtett itt, a Duna két partján azért, hogy szocialista és szép legyen a jövőendő. Budapest megmutatta 1957-nek ezen a szép tavaszi napján is, hogy nemcsak jogilag fővárosa a Magyar Népköztársaságnak, hanem valójában az ország, a szocialista forradalom szíve, lendítő motorja.

A főváros és az ország

Ismert dolog, hogy a legutóbbi tíz évben Budapest karbantartására, építésére és fejlesztésére aránylag is nagyobb összegeket fordítottunk, mint az azt megelőző években. Ez elkerülhetetlen, szükséges és helyes volt. Egyrészt, bizonyos korábban elhanyagolt kérdéseket kellett elővenni és jobb megoldáshoz juttatni, Budapest lakossága igényeinek jobb kielégítése érdekében. Másrészt, Budapest esetében sohasem csak a budapestiek érdekéről van szó.

Volt egy olyan felfogás, hogy a területi fejlesztésre rendelkezésre álló anyagi eszközöket egy az öthöz arányban kell elosztani Budapest és az ország egyéb területei között. Igaz, hogy az ország lakosságának egyötöde él Budapesten, de nem ötóde, hanem az ország lakosságának egynegyede dolgozik — és egyben vásárol — naponta Budapesten. Itt van az egész ország ügyeivel foglalkozó központi intézmények sora. A budapesti egészségügyi intézmények látják el rendszeresen az ország lakosságának több mint egynegyedét. A budapesti főiskolákon tanul az ország diákjainak csaknem egyharmada. A főváros nagyobb létesítményeinek rendeltetése országos jelentőségű, és azok fejlesztése mindenkor országos érdek is. Az országos és helyi érdek megfelelő egyeztetése és egybeesése ebben az esetben világosan látható abból is, hogy Budapest fejlesztésével egyidejűleg folyik a vidék viszonylag gyorsabb iparosítása, vidéki városaink viszonylag gyorsabb fejlesztése, a vidék urbanizálódása, a magyar vidék gyors kulturális felemelkedése. Budapest fejlődésével egyidejűleg igazi nagyvárossá fejlődik Miskolc, Debrecen, Szeged, Pécs, Győr.

Internacionalizmus

Arra a kérdésre, hogy Budapest milyen szerepet játszott az internacionalista mozgalmakban, Kádár elvtárs így válaszolt:

— A régebbi keletű eseményekre visszaemlékezve, elsőként azt lehet megállapítani, hogy Budapest — bár egy afféle „magyar impérium” fővárosa volt — az akkori viszonyok következtében különböző népek eleven és progresszív kapcsolatát hozta létre. Része volt ez a Duna-völgyi népek haladó elemei találkozásának, kontaktusának, kölcsönös támogatásának. Az internacionalizmus fogalma nem pontosan illik erre a kezdeti idősakra, de ami akkor kialakult, alapot adhatott arra, hogy később — a munkásosztály és forradalmi pártja fellépésének időszakában — e kapcsolatok a szó mai értelmében internacionalista jellegű öltösenek.

Természetesen, a kérdésnek csak ahhoz a részéhez tudok hozzászólni, amely a második világháború időszakának történééhez tartozik. Magyar, csehszlovák, román, jugoszláv kommunista szervezetek kapcsolatba léptek egymással. A hitlerizmus elleni harc, függetlenség, demokrácia és szociális haladás — ez volt a cél. Mindez megfelelő visszhangot váltott ki a dolgozók széles körében.

Lezajlottak itt, Budapesten is, különböző találkozások, létrejöttek szervezeti kapcsolatok és kialakultak különféle akciókra vonatkozó elgondolások. A hitleristák bécsi döntését mi, magyar kommunisták, s általában a magyar haladó erők ideiglenes jellegűnek tekintettük, s tisztában voltunk céljával, láttuk, hogy hátterében a Duna-medencében élő népek egymás elleni kijátszásának törekvése húzódik meg. Rögjön megszűletett az elhatározás nemzetközi síkon: e területek illegális szervezeteit és aktív forradalmárait össze kell fogni és egységes harcba kell bekapcsolni. Ez történt a szlovákiai, az erdélyi kommunista szervezetekkel és a jugoszláviai területen élő, fellelhető kommunistákkal is.

Mire vagyunk büszkék

Az utolsó kérdésre, amely a hazafiság és lokálpatriotizmus viszonyára vonatkozott, egyebek között ezeket mondotta:

— A hazafiság és a lokálpatriotizmus összefér, sőt az egyik feltételezi a másikat. Nehéz hinni az olyan ember hazaszeretetében, aki nem szereti a maga faluját, városát. A lokálpatriotizmus bizonyos büszkeséggel párosul. A fontos csak az, hogy tudjuk mindig mire vagyunk büszkék.

Pusztán az, hogy valaki egy adott helyen született, él, nem lehet ok a büszkeségre. A budapestiek büszkék lehetnek fővárosuk műemlékeire. Bennük van őseink küzdélme, munkája, nehéz történelmünk, féltő mai gondoskodásunk. Az Erzsébet-hídra büszkék lehetünk: közvetve abban is ott van mindannyiunk munkája. Ahogy az egész, romjaiból föltámadt fővárosban, a szép új városrészekben, a Valéria-telep helyén, Lágymányoson, Kelenföldön és nemsokára Zuglóban, Békásmegyeren, Obudán, Mindarra méltán büszkék lehetünk, amit a fizikai vagy szellemi munkánk megteremtett. És ki-ki aszerint, ahogyan helytállt a munkában. Így jogos, így igazságos. Így van tartalma és értelme a lokálpatriotizmusunknak. De az előbbi tétel fordítva is áll: nem lehet jó lokálpatrióta, aki szem elől téveszti a haza általánosabb érdekét. Szeressük a szűkebb hazánkat, szeressük Budapestet az országért! És szeressük az országot, az emberiség előtti felelősséggel történelmi küldetésünkért, a szocializmusért!